

върви бързешкомъ къмъ устията (bords) на пропастьта. Както е съставена, тя е лишена отъ жизненни сили. Турцитѣ никога не сж били и не сж и днесъ още друго, освѣнъ войници установени като на лагеръ въ една частъ отъ Европа; никога не имъ е билъ присърдце напрѣдкътъ на завоеванитѣ отъ тѣхъ прѣкрасни страни; християнскитѣ жители на тия страни имъ сж останали съвършено чужди по религия, по идеи, по чувства, по езикъ, по нрави, по трудъ, по стремения.

Реформирането на турската империя е дѣло невъзможно. Съ корана и съ *харема* не може се реформира нищо. Всички знаятъ, че турската жена е просто робиня на единъ господаръ, който може да притежава много такива. Турчинътъ не може да разбере, какво нѣщо е майка християнка, фамилия християнска. На турската империя липсува самата основа, па стоятъ още да ти говорятъ нѣкои за ремонтиране на зданието! Коранътъ не е Евангелието и, каквото и да става, турската империя, основана както е на корана, би се просто сгромолясала безъ него. Евангелието казва: „Обичайте враговетѣ си“. Коранътъ, напротивъ, учи, че „всѣки човѣкъ, кой ще обикне другъ прѣдъ мусулманина, не е нищо прѣдъ очитѣ на Бога (Aalu Omrau, p. 37). И другагѣ: „Най-лошото между животнитѣ е невѣрникътъ, който не е искалъ да повѣрва въ Мохамеда“. (Elaphal, p. 57).

Турцитѣ, като народъ, могли би да бждатъ добри човѣци подъ едно християнско правителство, но, пропити отъ гордостъ и самомнѣние, че тѣ сж завоевателното и господствуещото племе, тѣ сж непоправими и нетърпими. Ние не прѣдлагаме единъ християнски походъ противъ мусулманитѣ и, въпрѣки всички прѣтърпѣни жестокости, нѣма никой въ България, който би прѣдложилъ изгонването на турското население отъ тая страна; но турцитѣ, като меншество, а при това и неспособни по настоящемъ за западната цивилизация, трѣба да отстѣпятъ прѣдъ християнитѣ по-жедни за да се цивилизуватъ, по-прогресивни, по-трудолюбиви, по-търговци, по-промишленици, по-икономни. Християнитѣ сж роби подъ турското владичество, турцитѣ би станали дѣйствителни граждани въ една християнска държава, ако искатъ да останатъ въ нея. Турцитѣ, които сж останали въ гръцкото кралевство, сж много по-щастливи въ всѣко отношение отколкото християнитѣ въ отоманската империя.

Въ автономна България, турцитѣ ще иматъ сжитѣ политически и граждански права, каквито и българитѣ. Въ чисто